

БӨЛІМ: АҒЫЛШЫН ТІЛІ

Оқылымдағы қиындықтарды жеңу жолы: 8-сыныпқа арналған ағылшын тіліндегі оқу стратегиялары

ЖАРИЯЛАНДЫ
11.01.2026СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/186532/>**Қалмырзаева Гаухар**

Астана қаласы әкімдігінің

«113 жалпы білім беретін мектеп» КММ

Ағылшын тілі пәні мұғалімі

8-сынып оқушылары үшін ағылшын тілінде оқылым — тек мәтінді дыбыстап оқу емес, ақпаратты іріктеп алу, ойды түсіну, қорытынды жасау, дәлел табу және мәтінмен жұмыс арқылы тілдік қорды байытуға мүмкіндік беретін күрделі дағды. Дегенмен мектеп тәжірибесінде бұл дағдыны дамытуда бірқатар қиындықтар жиі байқалады: оқушылардың сөздік қоры жеткіліксіз болып, әр сөйлемде таныс емес сөзге тоқтап қалуы оқу қарқынын баяулатады; мәтінді түсіну үшін қандай тәсілді қашан қолдану керегін білмегендіктен, көпшілігі мәтінді бастан-аяқ бір тәсілмен оқуға тырысады; негізгі ойды табу, дәлелдерді ажырату, себеп-салдар байланысын тану сияқты мағыналық өңдеу әрекеттері әлсіз болғандықтан, мәтін мазмұны шашыраңқы қабылданады; мәтін көлемі ұлғайған сайын ақпаратты есте сақтау, құрылымдау және қайта жеткізу қиындай түседі; үйде жүйелі оқу мәдениеті қалыптаспаса, оқушы оқуды «тапсырма орындау» деңгейінде ғана қабылдап, қызығушылығы төмендейді. Сондықтан 8-сыныптарға арналған «Reading strategies for English learners» факультатив курсы оқылымдағы осы проблемаларды мақсатты түрде жеңілдетуді көздейді: оқушының мәтінді түсінуін стратегия арқылы басқаруға үйретіп, оқылымды жоспарлы дағдыға айналдыруға бағыттайды.

Оқылым стратегияларының басты мәні — «не үшін оқимын?» деген сұраққа сай оқу тәсілін дұрыс таңдау. Мысалы, мәтіннің жалпы тақырыбы мен негізгі идеясын тез ұғыну үшін шолып оқу (skimming) тиімді: оқушы мәтінді толық аударып шығуға емес, жалпы мазмұнды «ұстап алуға» дағдыланады. Ал нақты дерек, дата, факт немесе жауап іздеу қажет болғанда іздеп оқу (scanning) пайдалы болады; бұл тәсіл оқушының мәтіндегі маңызды ақпаратты жылдам табуына көмектеседі. Терең түсіну керек жағдайларда

интенсивті оқу (intensive reading) іске қосылады: оқушы дәлел мен тұжырымды ажыратып, мәтіннің логикалық құрылымын ашады. Ал кең көлемде, еркін түсінуге бағытталған экстенсивті оқу (extensive reading) оқу тәжірибесін көбейтіп, мәтінмен жұмыс жасауға сенімділікті арттырады. Әсіресе 8-сынып деңгейінде ұзақ мәтіндермен жұмыс қиындайтындықтан, «кеңейтілген оқылым» тәсілдері маңызды орын алады: мәтінді бөліктерге бөліп оқу, абзацтың қызметін анықтау, бөлім атауын болжау, негізгі және қосымша ақпаратты ажырату арқылы оқушы мәтінді «қабат-қабатымен» ашып, қорытындыға жүйелі келе бастайды.

Оқылымдағы жиі кездесетін кедергінің бірі — таныс емес сөздер. Бұл мәселе сөзді «жаттау үшін» емес, мағынаны ашу үшін меңгеруге үйреткенде шешіле бастайды. Контекст арқылы болжау, сөздің түбірі мен жұрнағына сүйеніп шамалау, мәтін үшін ең қажет 5–7 сөзді ғана іріктеу, тақырып бойынша шағын сөздік құрастыру сияқты тәсілдер оқушының мәтінді тоқтаусыз оқуына және жалпы мағынаны жоғалтпауына ықпал етеді. Сонымен бірге оқылған ақпарат ойда шашырап қалмас үшін оны құрылымдаудың да маңызы зор. Кластер құру арқылы негізгі идея, дәлел, мысал сияқты элементтер топтастырылып, мәтіннің «қаңқасы» көрінеді. Инфографика жасау мәтіндегі детальді ақпаратты ықшам әрі көрнекі түрде ұсынуға мүмкіндік береді: оқушы тек түсінгенін айтпайды, оны жүйелеп, нақты өнім ретінде көрсетеді. Бұл тәсілдер әсіресе мақала мәтіндерімен, ақпараттық-танымдық мәтіндермен жұмыс кезінде тиімді.

Оқылымды «жеке әрекеттен» ынтымақтастыққа айналдыру түсіну сапасын арттырады. Диалогты оқылым барысында оқушылар мәтін бойынша сұрақ құрастырып, бір-біріне дәлел сұрайды, автор көзқарасын бағалайды, пікірін мәтіндегі дерекпен негіздеуге үйренеді. Мұнда оқылым сыни ойлаумен тығыз байланысады: оқушы мәтінді қабылдаушы ғана емес, оны талдаушы және бағалаушы тұлғаға айналады. Қазіргі оқушы үшін цифрлық орта да маңызды ресурс болғандықтан, онлайн платформалар мен қосымшаларды пайдалану оқылымды қызықты әрі жүйелі етуге көмектеседі: деңгейге сай мәтін таңдау, уақытпен оқу, интерактив сөздікпен жұмыс, қысқа мәтіндерді тұрақты оқу әдеті қалыптасады.

Осылайша оқылым стратегияларына сүйенген факультатив курс 8-сынып оқушыларының негізгі қиындықтарын жүйелі шешуге бағытталған: стратегияны дұрыс таңдауға үйрету, ұзақ мәтіндерді меңгерту, мағынаны түсінуді күшейту, ақпаратты құрылымдау және диалог арқылы сыни ойлауды дамыту. Нәтижесінде оқушы мәтінді тек түсініп қана қоймай, маңыздыны іріктеп, дәлел тауып, қорытынды жасап, оны пікірталас, эссе, жоба сияқты әрекеттер арқылы көрсететін деңгейге жақындайды. Бұл — 8-сыныптағы ағылшын тілін үйренуші үшін оқылымның ең маңызды әрі өмірлік құндылығы бар нәтижесі.

© 2026 Bilimger.kz Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.